

FERDINAND KULMER

GALERIJA FORUM

**CENTAR ZA KULTURU
I INFORMACIJE ZAGREBA
TESLINA 16, tel. 421-144**

17. 11. - 12. 12. 1988.

Izdavač
Published by
GALERIJA FORUM
Zagreb, Teslina 16,
tel. 421-144

Za izdavača
For the publisher
MILAN BREZAK

Urednik kataloga
Catalogue editor
VIŠNJA KNEZOCI

Predgovor
Preface
ZVONIMIR MRKONJIĆ

Grafički urednik
Graphicak supervision
IVICA STANČIN

Prijevod na engleski
Translation into english
MARGARET CASMAN - VUKO

Fotografije
Photographies
STANKO VRTOVEC

Likovna postava
Arrangement of exhibits
VIŠNJA KNEZOCI

Plakat
Poster design
IVICA STANČIN

Tisak plakata
Printing of poster
ŽELIMIR BAKOVIĆ

Tehnička postava izložbe
Technical layout
ŽELIMIR MARTINJAK

Umnožavanje kataloga
Printed by

VIZBNIK AGENCIJA ZA MARKETING

Naklada
Edition
500 komada

KULMER

Svakom svojom novom izložbom, Ferdinand Kulmer stavlja hrvatsko slikarstvo pred novi obrat kojim se osobna dinamika opire stihiji kolektivnog prihvaćanja mijena dominantnog slikarskog trenda. Neumoljivosti mijena i diktatu vremenitog, u trenutku kad je taj naložio nešto poput obrata vremenske perspektive, Kulmer je suprotstavio otkriće neke svoje anakrone memorije koja kao da je bila ishodom mnogo dužeg nesvjesnog taloženja. Pogrešno bi naime prosuditi Kulmerovu anakronističku fazu kao trenutno snalaženje u duhu vremena, spretno uhvaćen Kairosov čuperak - smjesta upotrijebljen za slikanje. Ta faza međutim baca svjetlo na cijelo Kulmerovo slikarstvo, počevši od njegova enformela, preko kaligrafizma, do slikarstva "nove slike" i najnovijeg metafizičkog klasicizma. To što se materija njegovih slika s početka šezdesetih godina čini manje eruptivna nego primjerice u Gattina, Javšovara ili Felleri, i što se njegova kaligrafija utječe mekoći baroknih vitica i voluta više nego energiji geste, nema razlog u hladnijem pristupu, nego u stanovitom refleksivnom odmaku.

Što je sadržaj tog odmaka? Bez sumnje samo slikarstvo. Nezaobilazan je nalaz Ješe Denegrija koji uzima Kulmera kao paradigmu slikara kojemu je slika metatekst. Po tome, da primijenim Heideggerovo mišljenje o Hölderlinu, i Kulmer bi bio "slikarev slikar" koji reflektira sudbinu slikarstva. To nekonceptualno metaslikarstvo našlo se posve prirodno na svom polju kad je to slikarsko ili slikarstveno trebalo naslikati. Fantazme i fantazmičke pojave u novog Kulmera, njegovi Ganimesi, gracije, grifoni, psoglavci-jednorozci, sirene-gorgone ne bi bili tako dojmljive da nisu fantazme samog slikarstva, njegove preobrazbene moći zasnovane na sparivanju krajnosti božanskog i ljudskog, ljepotnog i zvjerskog, duhovnog i stvarnog. U pogledu stilskih referencija Kulmer ne ide dakle u pravcu obrtničke citatomanije postmoderne, nego priziva suglasje srednji vijek-manirizam-secesija, to znači stilska razdoblja naglašene slikarske samorefleksivnosti.

Ono čime Kulmer može zbuniti svako olako svođenje njegova slikarstva jest sugestivna predodžbenost. Motiv je dio intenzivnog ozračja od kojeg se ne manje dramatično odvajaju kao npr. u slučaju turbulentne "Grifonove sjetve" (1983). To pak ozračje izrazita simbolskog i simbolističkog naboja koje, kao u Vidovića, Račkog ili Orlića, svjedoči o slikarstvu preko suda o sudbini naše civilizacije. Netom izišavši iz "nove slike", Kulmer magistralno oslikava svoje oproštaje sa slikom i slikarstvom: ako se treba zauvijek oprostiti sa slikarstvom, to gore po takav svijet, slikarstvo će mu biti mora.

Nedugo nakon formuliranja Kulmerove svojevrsne slikarske eshatologije dogodit će se nov obrat u njegovu slikarstvu. Odjednom nestaje tmastog, uzburkanog ozračja, svijet se razbistruje u oblike savršene vidnosti. Ali ti oblici nisu izgubili na zagonetnosti predmeta slikarstva a njihovo približavanje geometrijskoj jasnoći daje im novu začudnost. Kao prema poznatoj hokeovskoj izmjeni između manirizma i klasicizma, koje se smjenjuju tijekom povijesti umjetnosti, a koja je u Kulmera i prije bila zamjetna npr. između ranog enformela i kaligrafije, i sada bi se dogodio obrat od deformacije, patetičnog rukopisa i dramatizacije ozračja prema proporcionalnosti, tvrdorubno modeliranim likovima na smirenoj, najčešće plavoj pozadini.

Plavet na novim Kulmerovim slikama nedvojbeno priziva platonsko nebo ideja. Ako je vječnost na anakronističkim platnima bila mora, sada je ona zaštitnička transcendencija, obistinjenje vidovitog sna. Pod apolinijski vedrim podnebljem ocrtavaju se novi mitološki likovi: božanski bik Apis i Zeus u spodobi bika, Pegaz, Janus s dva lica, grifon, afrički totem, Iza (aluzija na Bukovčevu "La grande Iza", idealni akt sastavljen iz najljepših citata ženskog tijela). "Patetični triptih", središnje platno cijelog ciklusa, izlaže tri faze mita: trijumfalni dolazak heroine (Evrope?) na svetoj životinji, stradanje Orfeja otknutih ruku i glave i njegova apoteoza u Pegazovu hramu, tornjevitom zdanju kao tipičnom opservatoriju vječnosti. Sažimanju mitskih sastavnica u obnovljenom orfejskom mitu odgovara sažimanju instrumenata (stepenice, razbijena lira) i atributa. Novi mit sinkretički kombinira mite. Na sličan način i Kulmerov eklekticizam kombinira sastavnice metafizičkog slikarstva u žestok kontekst dramatiziran oprekama: toplo (crvena boja) / hladno (modra boja), visoko / nisko, žensko / muško.

Koliko god zanimljiva bila ikonografska i drugačija čitanja Kulmerova triptiha, ostvarenja koje daje pečat cijelom jednom desetljeću hrvatskog slikarstva, važno je ustanoviti karakterističnu razliku prema poznatom metafizičkom pa i neoklasičkom slikarstvu. U ispražnjeno središte slikarstva Kulmer ponovo uvodi ideju Ljepote kao dramatične činjenice koja ima svoju cijenu. Prokazati umorstvo Ljepote: zdvojnost koja tjera slikara na tu anakronističku gestu nevidene radikalnosti odjekuje jedino apsolutnom samoćom. I ta gesta može imati važnost jednog apokaliptičkog znamenja "posljednih vremena". I smjelost osobne odluke da se svijet ne završi cviljenjem.

Zvonimir Mrkonjić

KULMER

With each exhibition, Ferdinand Kulmer has confronted Croatian painting anew with personal dynamics challenging collectively accepted trends. However, when the inevitability of change and the dictates of time seemed to require a turning point in temporal perspective, Kulmer instead presented discoveries gleaned from anachronistic memories, apparently the product of long unconscious shiftings. It would be wrong to judge Kulmer's anachronistic phase as momentary resourcefulness in the spirit of time. However, this phase does cast light on the entire body of Kulmer's painting, beginning from his abstract (*enformel*) work through calligraphy to "new painting" and most recently metaphysical classicism. Although Kulmer's paintings from the early 1960's are less eruptive than works by Gattin, Ješovar or Feller and his calligraphy seems more influenced by baroque tendrils and scrolls than the energy of gesture, this is not due to a colder approach but to a specific reflective shift.

The nature of this shift is undoubtedly confined to painting itself. Ješa Denegri considers Kulmer a paradigm of a painter for whom a picture is a metatext. Applying Heidegger's assessment of Hölderlin, Kulmer is a "painter's painter" reflecting the destiny of painting. His nonconceptual meta-painting is in its natural element when painting is itself the subject. Phantasmas and phantasmagoric phenomena appear in recent works by Kulmer. His Ganymedes, graces, griffins, cynocephali, unicorns, Sirens, and gorgons would not be so impressive were they not phantasmas of painting itself. Kulmer's metamorphic power concentrates on coupling the divine and the human, the beautiful and the bestial, the spiritual and the material. Regarding pictorial references, Kulmer does not approach the mania for quotation of the postmodernists but does evoke consonance among medieval works, mannerism and art nouveau - stylistic periods of marked pictorial self-reflection.

Kulmer's suggestive fancy can be confusing to the casual observer. Motif is a part of the intense atmosphere, as in the turbulent *Griffon's Sowing* (1983). As in works by Vidović, Rački or Orlić, such atmosphere is fraught with symbolic and symbolistic charge, witnessing painting through the judgment of the destiny of our civilization. Departing from "new painting", Kulmer paints a masterful farewell. Should he bid farewell to painting forever, so much the worse for the world, painting would be a nightmare to him.

Not long after Kulmer formulated his specific artistic eschatology, his art reached a new turning point. The gloomy, tempestuous atmosphere gives way and the world becomes clear with forms that are perfectly visible. However, these forms have not lost the mystery of subject. Nearly geometric clarity imparts a new strangeness. According to Hocke, exchanges occurred between mannerism and classicism, during the course of art history. Likewise, exchanges occurred between periods of Kulmer's work, e.g. early abstraction and calligraphy. Now came a turning away from deformation, pathetic manuscripts and dramatized atmospheres toward proportionality, hard-edged modelled figures in a quiet, most often blue background.

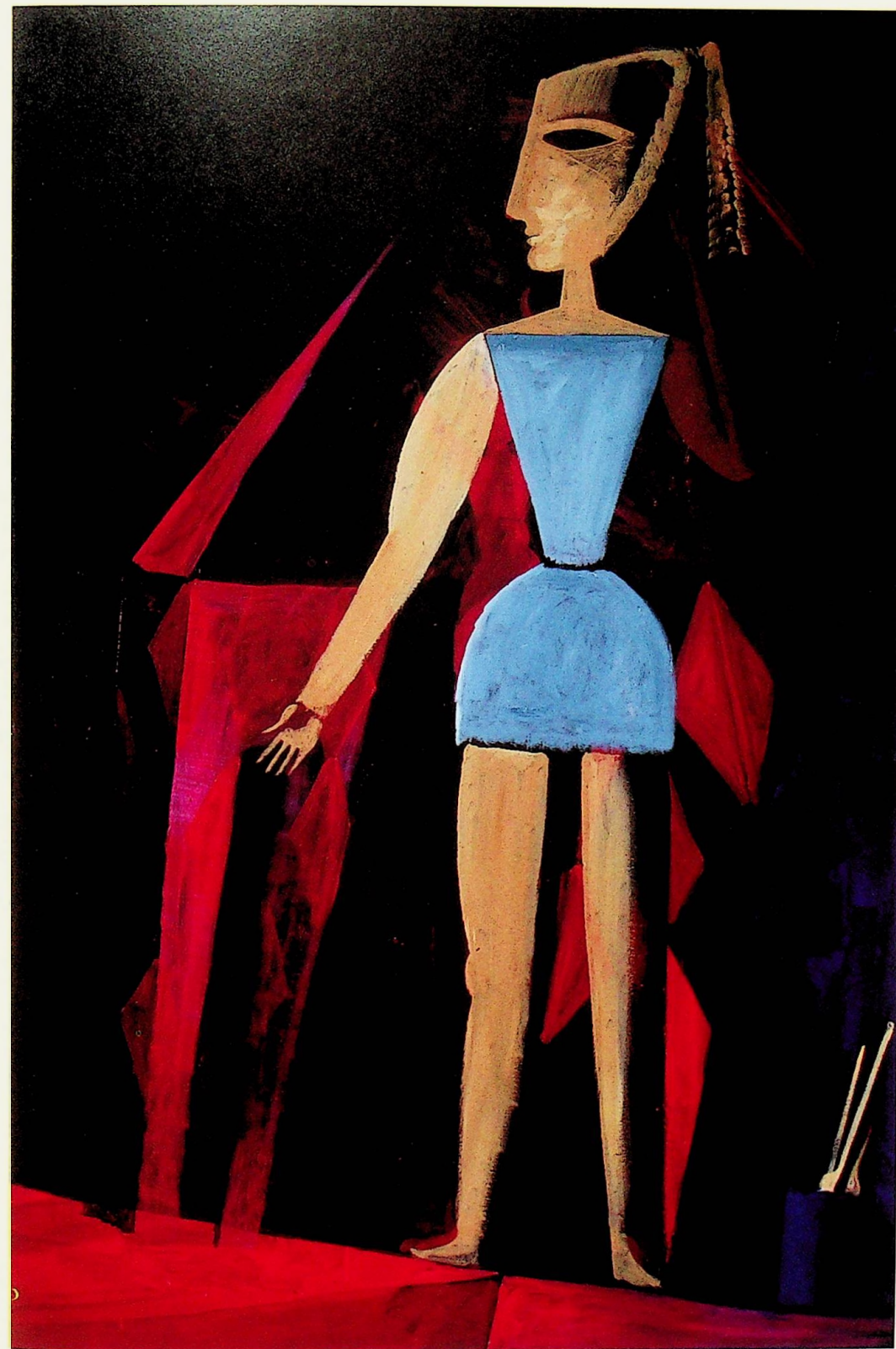
The blue in Kulmer's recent works undoubtedly appeals to a Platonic heaven of ideas. If eternity was a nightmare on the anachronistic canvases, it is now protective transcendence, the realization of a clairvoyant dream. Under a clear Apollonian sky, new characters are drawn: the bull-god Apis, Zeus appearing as a bull, Pegasus, two-faced Janus, griffons, African totems, Iza (an allusion to Bukovač's *La grande Iza*, an idealized nude composed of quotations). The central canvas of the cycle, *Pathetic Triptych*, presents three phases of myth: the triumphal arrival of the heroine (Europa?) on the back of the divine animal, the afflictions of a headless and armless Orpheus and his apotheosis in a temple to Peassus, a towering observatory of eternity. The condensation of the mythic components in the revised Orphic myth corresponds to a condensation of the instruments (stairs, broken lyre) and attributes. The new myth is a syncretic combination of myths. Similarly, Kulmer's eclecticism combines elements of metaphysical painting in a turbulent context of dramatized conflicts: warm (red) / cold (blue), high / low, female / male.

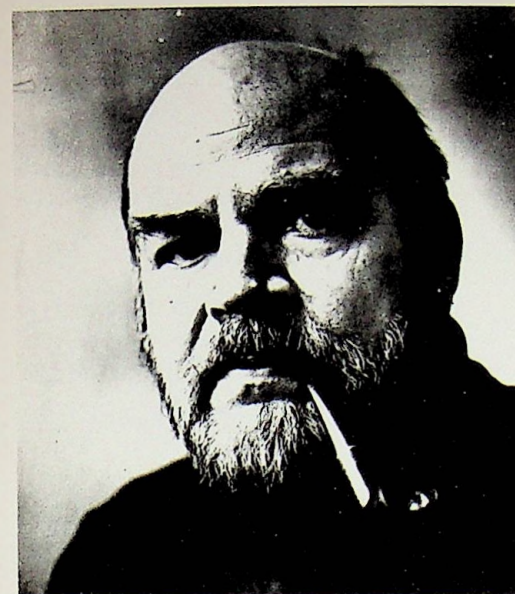
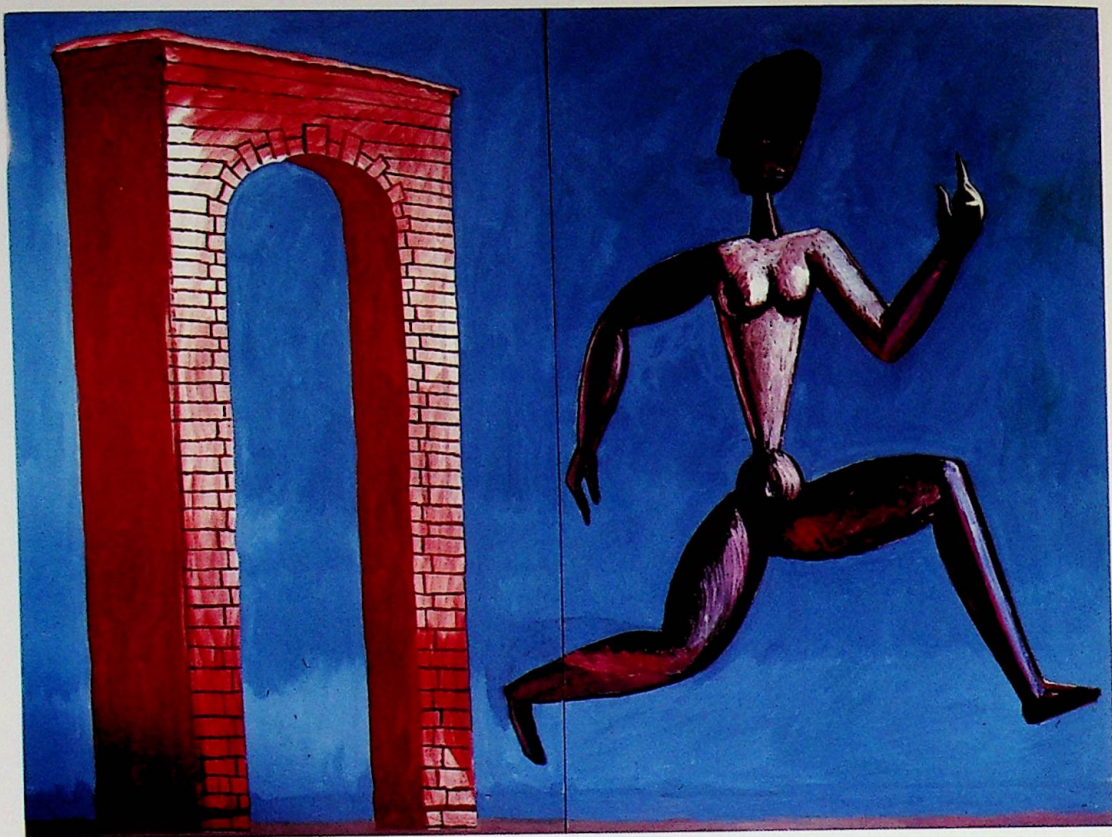
However interesting an iconographic or other reading of Kulmer's triptych would be, since they are most significant in Croatian painting, it is necessary to establish the characteristics which differentiate them from other metaphysical or neoclassical works. Into the emptied heart of painting, Kulmer has again introduced the idea of Beauty as a dramatic fact which has its own price. Denouncing the death of Beauty, the despair which drives the painter to an anachronistic gesture of unprecedented radicality is only echoed by absolute solitude. Such a gesture can also be an Apocalyptic sign of the "Last days". It also represents the courage of a personal decision that the world should not end with a whimper.

Zvonimir Mrkonjić

BIOGRAFIJA

Rođen 1925. godine u Cap Martinu u Francuskoj. Od 1942. do 1948. godine studira slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Budimpešti (prof. R. Burghardt) i na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu (profesori O. Mujadžić, A. Mezdić, Lj. Babić, D. Tiljak, J. Miše, V. Filakovac). Od 1948. do 1950. godine polazi specijalnu slikarsku školu prof. Dure Tiljka. Od 1950. do 1957. godine suradnik je Majstorske radionice K. Hegedušića. Godine 1961. postaje asistent prof. K. Hegedušića na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, zatim docent, te redovni profesor. Živi i radi u Zagrebu.

SAMOSTALNE IZLOŽBE

- 1961. Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti
- 1963. Paris, Galerie Creuze
- 1964. Paris, Galerie Creuze
- 1969. Torino, International Center of Aesthetic research
- Zagreb, Galerija Forum

- 1971. Split, Galerija umjetnina
- Paris, Galerie de la Chouette
- 1972. Osijek, Galerija likovnih umjetnosti
- 1973. Vinkovci, Galerija slika
- Milano, Galleria d'arte Cavour
- 1976. Zagreb, Moderna galerija
- 1977. Hvar, Galerija »Na bankete«
- 1979. Zagreb, Galerija Forum
- 1980. Čakovec, Stari grad
- Paris, Galerie d'Art International
- 1981. Chicago, International Art Corporation
- Le Touquet, Le Thalamer
- Le Touquet, Palais de l'Europe
- 1982. Zagreb, Galerija Forum
- Milano, Galeria d'arte Zarathustra
- Chicago, Galleries d'Art International
- Nova Gradiška, Narodno sveučilište
- M. A. Reljković
- 1983. Beograd, Dom omladine
- Zagreb, Galerija Buljat
- Zadar, Umjetnička galerija
- Paris, Paris Art Center
- Dubrovnik, Galerija Sebastian
- 1984. Zagreb, Studio Galerije suvremene umjetnosti
- Ljubljana, Mala galerija
- Koper, Galerija Meduza
- Selce, Galerija Toč
- Sombor, Galerija Likovna jesen
- Novi Sad, Galerija Kulturnog centra
- »Radivoj Čirpanov«
- Titov Vrbas, Likovna galerija Doma kulture
- Pančevo, Savremena galerija centra za kulturu »Olga Petrov«
- 1985. Velika Gorica, Galerija Galženica
- Paris, Galerie d'Art International
- Subotica, Galerija »Likovni susreti«
- Sremska Mitrovica, Galerija »Lazar Vozarević«
- Zrenjanin, Savremena galerija
- Varaždin, Galerija Sebastian
- Rovinj, Zavičajni muzej
- Zagreb, Galerija Buljat
- 1986. Beograd, Galerija Sebastian
- Dugo Selo, DOM JNA
- Rijeka, Moderna galerija
- Karlovac, Zorin Dom
- 1987. Paris, »SAGA« Grand Palais
- Zagreb, 22. Zagrebački Salon
- Zagreb, Izlozi knjižnice »Vjekoslav Majer«

1987. Dubrovnik, VII Dubrovački Salon. Umjetnička galerija.
Paris, »MAC 2000«, Grand Palais
Varaždin, Gradski Muzej Varaždin –
Galerija slika
Koprivnica, Muzej grada Koprivnica –
Galerija slika.
Čačak, Umjetnička galerija »Nadežda Petrović«
1988. Beograd, Muzej savremene umetnosti
Nikšić, Galerija »Forum«
Zaprešić, Galerija Rotonda
Zagreb, Galerija Karas
Samobor, NS »Janko Mišić« – Centar
za kulturu
Skopje, Galerija Centra za kulturu i
informacije

Sudjelovao je na preko 200 kolektivnih izložbi u zemlji i inozemstvu.

NAGRADE

1966. Sombor, VI likovna jesen, Otkupna nagrada Kabineta grafike JAZU
1969. Zagreb, IV Zagrebački salon, nagrada
1970. Zagreb, Nagrada grada Zagreba
1971. Sombor, XI likovna jesen, Otkupna nagrada
1972. Zagreb, VII Zagrebački salon, Nagrada
Rijeka, III međunarodna izložba originalnog crteža, Nagrada »Jugolinije«
1981. zagreb, XVI Zagrebački salon, Nagrada
1984. Zagreb, XIX Zagrebački salon, Velika nagrada
1985. Dubrovnik, VI Dubrovački salon, Grand Prix
1986. Čačak, XIV memorijal Nadežde Petrović, Nagrada grada Čačka, Nagrada publike

ČLANOVI GALERIJE FORUM MEMBERS OF THE FORUM GALLERY

KOSTA ANGELI RADOVANI
BELIZAR BAHORIĆ
JOSIP DIMINIĆ
IVO FRIŠČIĆ
RAUL GOLDONI (1919–1983)
STANKO JANČIĆ
NIVES KAVURIĆ-KURTOVIĆ
ZLATKO KESER
EUGEN KOKOT
ANTE KUDUZ
FERDINAND KULMER
IVAN LOVRENIĆ
EDO MURTIĆ
DALIBOR PARAĆ
ŠIME PERIĆ
OTON POSTRUŽNIK (1900–1978)
ZLATKO PRICA
NIKOLA REISER
MARIJA UJEVIĆ-GALETTOVIĆ
GORANKA VRUS-MURTIĆ

U GALERIJI FORUM IZLAGALI SU EXHIBITIONS IN THE FORUM GALLERY

FERDINAND KULMER
GIUSEPPE ZIGANA
LAZAR VOZAREVIĆ
JOAN MIRO
NIKOLA REISER
EDO MURTIĆ
IVAN LOVRENIĆ
ZLATKO PRICA
IVO ŠEBALJ
VASKO LIPOVAC
ANTE KUDUZ
ŠIME PERIĆ
ACHILLE PERILLI
OTON POSTRUŽNIK
EMILIO VEDOVA
FRANO ŠIMUNOVIĆ
KSENJIJA KANTOCI
STEGO BINIČKI
NIVES KAVURIĆ-KURTOVIĆ
RICHARD MORTENSEN
IVO FRIŠČIĆ
VIRGILIJE NEVJESTIĆ
MILIVOJE NIKOLAJEVIĆ
LOJZE SPACAL
TONI BENETTON
BOŠKO PETROVIĆ
LJUBOMIR PERČINLIĆ
GORANKA VRUS-MURTIĆ
JOSIP DIMINIĆ
ANTE JAKIĆ
NIKOLA KOYDL
RAUL GOLDONI
PREDRAG NEŠKOVIĆ
DALIBOR PARAĆ
PETAR HADŽI BOŠKOV
BOGDAN BOGDANOVIĆ
ALBERT KINERT
MILE SKRAČIĆ
SPASE KUNOVSKI
BORO MITRIČESKI
FADIL VEJZOVIĆ
PIERO TARTICHIO
VLADIMIR STRAŽA
BELIZAR BAHORIĆ
BRANKO RUŽIĆ
GRAFIČARI IZ HAMBURGA
SUVREMENI UMJETNICI IZ
SR MAKEDONIJE
MERSAD BERBER
MIODRAG B. PROTIĆ
STANKO JANČIĆ
ANTE KAŠTELANČIĆ
ROBERT RAUSCHENBERG
KOSTA ANGELI RADOVANI
OTO LOGO
MILAN KONJOVIĆ
PETAR MAZEV
GUALTIERO MOCENNI
LJUBOMIR KARINA
RATKO JANJIC-JOBO
STOJAN ČELIĆ
ISMAR MUJEZINOVIĆ
EUGEN KOKOT
ŽIVA KRAUS
MARIJA UJEVIĆ-GALETTOVIĆ
MAJA DOLENIĆ-MALEŠEVIĆ
DRAGO TRŠAR
ANDREJ JEMEC
ELIZABETH FRANZHEIM
SUVREMENA UMJETNOST
KOSOVA
JEAN MESSAGIER
TADEUSZ LAPINSKI
IVO KALINA
MATKO TREBOTIĆ
GRUPA MLADIH AUTORA IZ
ZAGREBA
ANTE MARINOVIĆ
MUSLIM MULLIQI
AGIM CAVDARBASHA
OLGA JANČIĆ
ZLATKO KESER
ĐURO PULITIKA
SLAVKO KOPAČ
SHYQRI NIMANI
LUKŠA PEKO
BORIS DOGAN
DORA KOVAČEVIĆ
SOFIJA NALETILIĆ-PENAVUŠA
GLIGOR ČEMERSKI
JOSIP BIFFEL
KUZMA KOVAČIĆ
STANKO POSAVEC
ENJELL BERISHA-BEFRE
DUŠKO ŠIBL
LJUBOMIR STAHOV
ĐURO SEDER
ŠIME VULAS
JASNA MARETIĆ
ŠPANJOLSKO KIPARSTVO MULTIPLA
TRINAEST SOVJETSKIH GRAFIČARA
MIRO VUCO
RODOLJUB ANASTASOV
CARLO CIUSI
KAŽIMIR HRASTE
KLAVDIJ TUTTA

POPIS RADOVA:

1. "PATETIČNI TRIPTIH", 1988.
2. "GRIFONOVA PORUKA", 1988.
3. "PRODOR", 1988.
4. "PUT SLAVE" 1988.
5. "APIS I CRNA MAJKA", 1988.
6. "VELIKA IZA", 1988.
7. "DIANA", 1988.
8. "LICA CVIJEĆA I", 1988.
9. "LICA CVIJEĆA II", 1988.
10. "LICA CVIJEĆA III", 1988.
11. "DJEVOJČICA", 1988.
12. "PEGAZ", 1988.
13. "OTMICA EUROPE", 1988.
14. "CRVENE STEPENICE", 1988.

akrilik, platno 195 x 390
akrilik, platno 162 x 130
akrilik, platno 130 x 162
akrilik, platno 195 x 260
akrilik, platno 195 x 260
akrilik, platno 195 x 260
akrilik, platno 195 x 260
akrilik, platno 195 x 130
akrilik, platno 130 x 97
akrilik, platno 130 x 97
akrilik, platno 130 x 97
akrilik, platno 195 x 130
akrilik, platno 195 x 130
akrilik, platno 60 x 50
akrilik, platno 70 x 48